

กองทัพเรือ

ป้อมริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่สร้างสมัยรัตนโกสินทร์

เขตจังหวัดสมุทรปราการ

ชื่อป้อม	ที่ตั้ง	ปีที่สร้าง (พ.ศ.)
ป้อมประโคนชัย	ฝั่งตะวันออก	2362 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมนารายณ์ปราบศึก	ฝั่งตะวันออก	2362 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมปราการ	ฝั่งตะวันออก	2362 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมกายสิทธิ์	ฝั่งตะวันออก	2362 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมพระกาฬ	ฝั่งตะวันออก	2362 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมผีเสื้อสมุทร	ฝั่งตะวันออก	สร้างร.2 เสร็จร.4
ป้อมนาคราช	ฝั่งตะวันตก	สร้างร.2 เสร็จร.3
ป้อมคงกะพัน	ฝั่งตะวันตก	2370 (รัชกาลที่ 3)
ป้อมนารายณ์กางกร	ฝั่งตะวันตก	2377 (รัชกาลที่ 3)
ป้อมเสือซ่อนเล็บ	ฝั่งตะวันออก	สร้างร.3 เสร็จร.5
ป้อมพระจุลจอมเกล้า	ฝั่งตะวันตก	2427 (รัชกาลที่ 5)

เขตอำเภอพระประแดง (เมืองนครเขื่อนขันธ์)

ชื่อป้อม	ที่ตั้ง	ปีที่สร้าง (พ.ศ.)
ป้อมวิทยาคม	ฝั่งตะวันออก	สร้างร.1 เสร็จร.2
ป้อมสมิงพราย	ฝั่งตะวันออก	2357 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมปีศาจสิง	ฝั่งตะวันออก	2357 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมราหูจร	ฝั่งตะวันออก	2357 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมพระจันทร์	ฝั่งตะวันออก	2357 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมพระอาทิตย์	ฝั่งตะวันออก	2357 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมแผลงไฟฟ้า	ฝั่งตะวันตก	2357 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมมหาสังหาร	ฝั่งตะวันตก	2358 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมศัตรูพินาศ	ฝั่งตะวันตก	2358 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมจักรกรด	ฝั่งตะวันตก	2358 (รัชกาลที่ 2)
ป้อมเพชรหึง	ฝั่งตะวันตก	2365 (รัชกาลที่ 2)

หน่วยงานรับผิดชอบ...ฐานทัพเรือกรุงเทพ
เวลาทำการ...จันทร์-อาทิตย์ เวลา 08.00น.-20.00น.
ค่าเข้าชม...ไม่เก็บค่าเข้าชม โทร. (02) 4756100
ระยะทาง...จากวงเวียนใหญ่ กรุงเทพฯ ระยะทาง 27 กม.
การเดินทาง...รถยนต์โดยสารประจำทาง ปอ.20
(ท่าดินแดง-พระสมุทรเจดีย์-ป้อมพระจุลจอมเกล้า)



สาระความรู้ด้านภูมิศาสตร์, ธรรมชาติศึกษา,สิ่งแวดล้อม, การอนุรักษ์, ศิลปวัฒนธรรม, วิถีการดำรงชีพของประเทศไทย สำหรับทุกครอบครัวไทย

อำนวยการผลิต : กองปฏิบัติการจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารเรือ...กองบรรณาธิการนิตยสารแอดวานซ์ไทยแลนด์จีโอกราฟฟิค...สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ● *ขอขอบพระคุณ* : พลเรือตรีชูศักดิ์ เอโกบล เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารเรือ...นาวาเอกนิวัตน์ พุกะทรัพย์ ผู้อำนวยการกองปฏิบัติการจิตวิทยา...นางอำพันธ์ ศรีภักดี ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล...นายจำรัส จึงธีรพานิช บรรณาธิการบริหาร นิตยสารแอดวานซ์ไทยแลนด์จีโอกราฟฟิค ● *ข้อมูล/เรียบเรียง* : จิราภรณ์ เชื้อไทย ● *ออกแบบ-รูปเล่ม* : อภิณัฐ ศรีโยธิน ● *จัดพิมพ์โดย* : บริษัท กรีนแมคพาย จำกัด โทร. 433-7412-3, 424-2667 โทรสาร 433-1569 ● ด้วยความสนับสนุนงบประมาณจาก...สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

อุทยานประวัติศาสตร์ทหารเรือ

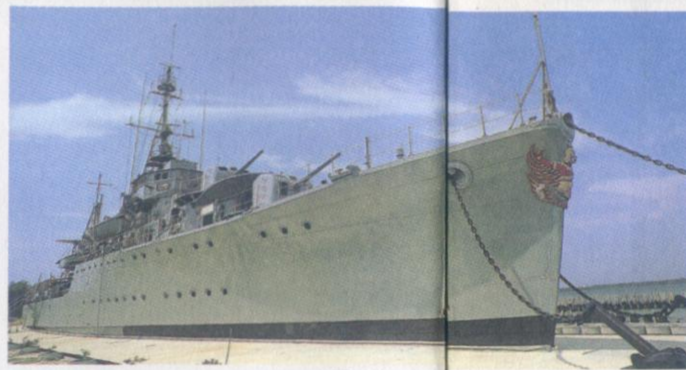
ป้อมพระจุลจอมเกล้า







พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว



พิพิธภัณฑ์เรือหลวงแม่กลอง





ปืนเสือหมอบ



ห้องบังคับการเรือหลวงแม่กลอง



อาวุธยุทโธปกรณ์ภายในอุทยานประวัติศาสตร์ทหารเรือ



พิพิธภัณฑ์และห้องแสดงนิทรรศการใต้ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ

"ถ้าความเปนเอกราชของกรุงสยามได้สุดสิ้นไปเมื่อใด ชีวิตฉันก็คงจะสุดสิ้นไปเมื่อนั้น"

สยามินทร์

อาจกล่าวได้ว่าบนผืนแผ่นดินประเทศสยามแทบทุกอณูของมุมเมือง ล้วนเต็มไปด้วยรอยจารึกแห่งอดีตและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า อัครสถานอันงามวิจิตร หรือแม้กระทั่งเศษซากปรักหักพังเหล่านี้คือร่องรอยแห่งวันวาน เปรียบเสมือนกระจกเงาที่คอยสะท้อนเรื่องราวเมื่อครั้งเก่าก่อน แน่นอนว่าผู้ที่ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านี้จะสามารถรับรู้และสัมผัสได้ถึงเรื่องราวแห่งความงดงามและคราบน้ำตาที่เคยก่อเกิด แม้บางคราสิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้เรารู้สึกเจ็บร้าว ทว่าประวัติศาสตร์คือสิ่งที่ทุกคนพึงรับรู้ ศึกษา และระลึกถึงมิใช่หรือ เพราะนี่คือความเป็นมาแห่งตัวตนของทุกคนบนผืนแผ่นดิน...

แต่ด้วยเพราะเหตุผลใดเล่าที่ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ต่างพากันปฏิเสธและหลงลืมเรื่องราวแห่งอดีต เรื่องราวของความเป็นมาแห่งชนชาติ เรื่องราวแห่งความกล้าหาญของเหล่าบรรพบุรุษ เรื่องราวแห่งชีวิตที่แลกมาด้วยชีวิต เพียงเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของบ้านหลังใหญ่อันเป็นที่รัก!

จะว่าไปแล้วเมืองไทยของเรามีสถานที่ทางประวัติศาสตร์มากมายให้เราเลือกชื่นชมและศึกษาเช่นเดียวกับ**ป้อมพระจุลจอมเกล้า** อดีตปราการด่านพิทักษ์ทางทะเลที่สำคัญของประเทศที่มีอายุยาวนานกว่า 100 ปี ซึ่งปัจจุบันได้พลิกผันเปลี่ยนบทบาทมารับหน้าที่เป็นเสมือนบันทึกหน้าหนึ่งแห่งประวัติศาสตร์ จารึกหน้าสำคัญที่เฝ้ารอใครสักคนมาเปิดอ่านแล้วเล่าขานบอกต่อให้ใครอีกหลายคนมาเปิดอ่านเช่นกัน อย่างน้อยก็เพื่อที่จะทำความรู้จักกับอัครสถานแห่งนี้ให้มากขึ้น แล้วท่านจะรู้ว่า ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้ามีเรื่องราวอันทรงคุณค่าและน่าจดบันทึกไว้ในความทรงจำมากมายเพียงใด...

ตำนานป้อมพระจุลจอมเกล้า



"ป้อมพระจุลจอมเกล้า" หรือที่นิยมเรียกขานกันโดยทั่วไปว่า *"ป้อมพระจุลฯ"* นั้นมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน กล่าวคือภายหลังจากองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว ทรงมีพระราชปรารภว่าป้อมต่าง ๆที่เมืองสมุทรปราการ ซึ่งใช้เป็นที่มั่นในการป้องกันและตั้งรับข้าศึกที่จะเข้ามาทางทะเลนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นป้อมเก่าล้าสมัยและชำรุดทรุดโทรมมาก อยู่ในสภาพที่ไม่สามารถใช้ในการป้องกันบ้านเมืองได้ อีกทั้งในช่วงเวลานั้นเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในแถบยุโรป ประเทศต่าง ๆได้แก่งแย่งกันขยายอำนาจจนทำให้เกิดลัทธิล่าอาณานิคม และแน่นอนที่สุดประเทศในแถบเอเชียซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรจึงตกเป็นเป้าหมายสำคัญของการล่าอาณานิคม โดยในขณะนั้นประเทศข้างเคียงโดยรอบประเทศไทยไม่ว่าจะเป็น ญวน เขมร ลาว พม่า ตลอดจนสิงคโปร์และมาเลเซียได้ถูกยึดครองไว้ทั้งหมด ซึ่งเมื่อมีเหตุการณ์ไม่น่าไว้วางใจเช่นนี้เกิดขึ้น ด้วยพระวิจารณญาณและพระปรีชาสามารถแห่งองค์พระพุทธเจ้าหลวง จึงทรงมีพระบรมราชโองการให้ปรับปรุงและซ่อมแซมป้อมเก่า ๆ และทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้จัดสร้างป้อมปราการที่ทันสมัยขึ้นมาอีกแห่งหนึ่งบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา ณ ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการเป็นการเร่งด่วน

และแล้วในต้นปีพ.ศ.2427 ป้อมปราการแห่งนี้ก็ถูกจัดสร้างขึ้น กระทั่งแล้วเสร็จลงเมื่อต้นปีพ.ศ.2436 และเมื่อวันที่ 10 เมษายนในปีเดียวกันนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินด้วยเรือพระที่นั่งมหาจักรีเพื่อทอดพระเนตรป้อม ทรงทดลองยิงปืนป้อมด้วยพระองค์เองและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานชื่อป้อมแห่งนี้ว่า *"ป้อมพระจุลจอมเกล้า"* ดังความในพระราชหัตถเลขาที่มีถึงเสนาบดีตอนหนึ่งว่า

"แต่มีความกำเริบทะเยอทยานอยู่อย่างหนึ่งซึ่งได้กล่าวไว้แล้วเก้าปักษ์เดือนหนึ่งล่วงมาว่า ป้อมนี้ได้สร้างขึ้นใหม่ในแผ่นดินปัจจุบันนี้ อยากจะให้ชื่อป้อมจุฬาลงกรณ์ ฤๅพระจุลจอมเกล้า คล้ายกับป้อมทั้งปวงซึ่งเขาใช้ชื่อเจ้าแผ่นดินมีอยู่บ้าง เช่น ฟอตวิลเลี่ยมเมืองกัลกัตตา เปนต้น ทั้งครั้งนี้จะได้สำเร็จเพราะทุนรอนซึ่งฉันจะอุดหนุนดังนี้ ก็ยิ่งมีความปรารถนากล้า ถ้าท่านทั้งปวงเหนสมควรแล้ว ขอให้เลือกนามใดนามหนึ่งเปนชื่อป้อมนี้ให้เปนที่ชื่นชมยินดี แลเปนชื่อเสียงของฉันติดอยู่สืบไปภายน่า"...

วิกฤตการณ์ ร.ศ.112



เมื่อการก่อสร้างและติดตั้งปืน ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้าแล้วเสร็จลงไปไม่นานนัก สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยและคาดการณ์ไว้ก็ได้เกิดขึ้นในตอนพลบค่ำของวันที่13 กรกฎาคม พ.ศ.2436 เมื่อหมู่เรือรบฝรั่งเศสได้ล่วงล้ำเข้ามาในน่านน้ำไทย การสู้รบระหว่างไทยกับฝรั่งเศสจึงเริ่มต้นขึ้น

มูลเหตุสำคัญของการสู้รบกันสืบเนื่องมาจากในต้นพุทธศตวรรษที่ 25 ฝรั่งเศสซึ่งได้ญวนไว้ในอำนาจแล้วเริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาครอบคลุมเขมรมากขึ้นเพื่อแก่งแย่งกันแสดงอำนาจกับอังกฤษ และเพื่อการครอบครองแม่น้ำโขงทั้งหมด ฝรั่งเศสจึงส่งกำลังทหารรุกเข้ามาทางดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง

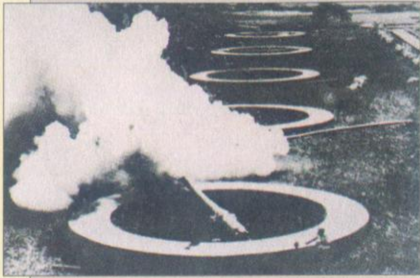


พลเรือตรีพระยาหาญกลางสมุทร แสดงรอยสัก ร.ศ.๑๑๒ และตราด เพื่อเตือนใจให้รักชาติ และลบล้างรอยแค้นของชาติในเหตุการณ์ ร.ศ.๑๑๒

ต่อมาในปีพ.ศ.2410 หลังจากฝรั่งเศสยึดเขมรส่วนนอกได้แล้วก็ได้มุ่งความสนใจไปที่การยึดครองดินแดนลาว ซึ่งในขณะนั้นลาวยังคงเป็นประเทศราชของไทยอยู่ จึงทำให้รัฐบาลไทยมีความวิตกเกี่ยวกับปัญหาเรื่องพรมแดนที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากเขตแดนหัวเมืองลาวนั้น ยังไม่มีการกำหนดที่แน่นอน อีกทั้งยังมีสถานะเป็น *"เมืองสองฝั่งฟ้า"* คือการที่เจ้าเมืองยอมรับอำนาจการปกครองทั้งจากญวนและไทย แต่ถึงกระนั้นต่างฝ่ายก็ไม่ได้มีการจัดการปกครองให้รัดกุมแต่อย่างใด

ส่วนเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้ฝรั่งเศสใช้เป็นข้ออ้างในการเข้าแทรกแซงและรุกรานหัวเมืองลาวคือการรุกรานของพวกจีนฮ่อ(เป็นพวกกบฏไต้เผ็งที่หนีมาจากจีน) ระหว่างปีพ.ศ. 2418-2430 ซึ่งการปราบปรามฮ่อที่ยกมารุกรานนี้เปิดโอกาสให้ไทยได้แสดงสิทธิเหนือดินแดนลาวด้วยการยกกองทัพไปจัดการหัวเมืองต่าง ๆของลาวให้เป็นระเบียบ โดยในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าให้ยกทัพใหญ่พร้อมอาวุธทันสมัยไปยังลาวเพื่อปราบปรามพวกแข็งข้อให้สงบราบคาบ และในเวลาเดียวกันนั้นฝรั่งเศสซึ่งกำลังปราบปรามพวกฮ่อในแคว้นตังเกี๋ยก็ได้ถือโอกาสส่งทหารเข้ามาในหัวเมืองลาวเช่นเดียวกันโดยอ้างว่าเพื่อตามตีพวกฮ่อที่แตกกระจัดกระจายเข้ามาในบริเวณนี้ และปัญหาเรื่องเขตแดนที่คาบเกี่ยวกันระหว่างไทยกับฝรั่งเศสจึงเกิดขึ้นและทวีความรุนแรงจนกลายเป็นปัญหาที่เรียกว่า *"การยุทธ์ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา"* หรือ *"วิกฤตการณ์ ร.ศ.112"*

การยุทธ์ปากแม่น้ำเจ้าพระยา



ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่ ชาติตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์มากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการแสวงหาอาณานิคม ซึ่งในขณะนั้น ญวน เขมร และลาวตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ส่วนพม่าและมาเลเซียตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ จากนั้นฝรั่งเศสก็เริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาในอินโดจีน กระทั่งเดือนกุมภาพันธ์พ.ศ.2435 เมอสิเออร์ เดอลองคล์ (M.Deloncle) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศสได้เสนอต่อรัฐสภา เร่งให้รัฐบาลฝรั่งเศสใช้กำลังกับประเทศไทยในปัญหาเรื่องเขตแดน ซึ่งฝรั่งเศสอ้างว่าเคยเป็นของญวนและเขมร ฝรั่งเศสจึงยกกำลังทหารเข้ามาประชิดฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงและส่งเรือลูแตง(Lutin)เข้ามายังกรุงเทพฯเมื่อต้นปีพ.ศ.2436 โดยอ้างว่าเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของฝรั่งเศสที่มีอยู่ในไทย รัฐบาลไทยจึงจำต้องอดกลั้นต่อความก้าวร้าวของฝรั่งเศสเสมอมา ทว่าเหตุการณ์ไม่ได้ยุติลงเพียงแค่นั้น ในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกันรัฐบาลฝรั่งเศสได้ขออนุญาตต่อรัฐบาลไทยที่จะนำเรือรบอีก 2 ลำ คือ เรือแองคองสตังต์ (Inconstant) และเรือโคเมต(Comete)เข้ามายังประเทศไทยรวมกับเรือลูแตง(Lutin) ที่มาประจำอยู่ที่กรุงเทพฯแล้ว ซึ่งตรงจุดนี้รัฐบาลไทยได้พิจารณาเห็นว่าการที่ต่างประเทศนำเรือรบของตนเข้ามาประจำอยู่ในกรุงเทพฯเกิน 1 ลำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่น่าปลอดภัยสำหรับประเทศไทยจึงตอบปฏิเสธไป แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลไทยก็ไม่ได้นิ่งนอนใจเนื่องจากการตอบปฏิเสธไปเช่นนั้นย่อมสร้างความไม่พอใจให้แก่ฝรั่งเศส พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการให้กองทัพเรือเตรียมกำลังป้องกันการล่วงล้ำอธิปไตยที่อาจเกิดขึ้น

ต่อมาในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2436 เวลาเย็นก่อนพลบค่ำเรือแองคองสตังต์และเรือโคแมตได้รุกล้ำสันดอนปากแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อที่จะเข้ามายังกรุงเทพฯโดยให้เรือสินค้าเยเบย์เซย์ (Jean Baptist Say)เป็นเรือนำร่อง และเมื่อเรือรบฝรั่งเศสมาถึง ฝ่ายไทยก็ได้ขึ้นไปบนเรือเพื่อห้ามปรามไม่ให้เรือรบฝรั่งเศสเดินทางเข้ามา แต่ทางฝ่ายฝรั่งเศสไม่ยอมฟังเสียงการห้ามปรามใด ๆทั้งสิ้น จนกระทั่งเวลาประมาณ 17.30 น. ฝนได้ตกลงมาอย่างหนักทำให้อากาศมืดครึ้มจนมองอะไรไม่เห็น และเมื่อฝนหยุดตกทางป้อมพระจุลจอมเกล้าก็สังเกตเห็นว่าเรือรบฝรั่งเศสกำลังแล่นผ่านกระโจมไฟเข้ามา ทันใดนั้นเสียงแตรสัญญาณก็ดังขึ้นเป็นการสั่งให้ทหารประจำป้อมพระจุลจอมเกล้าทุกนาย *"ประจำสถานีรบ"*

เมื่อหมู่เรือรบฝรั่งเศสแล่นมาถึงทุ่นดำซึ่งเป็นจุดเลี้ยวของร่องน้ำ ป้อมพระจุลจอมเกล้า ก็เริ่มยิงด้วยนัดดินเปล่าไม่บรรจุกระสุนจำนวน 2 นัดเพื่อเป็นสัญญาณเตือนไม่ให้เรือรบฝรั่งเศสแล่นเข้ามา แต่ไม่เป็นผล... เรือรบฝรั่งเศสยังคงแล่นเรื่อยเข้ามา จึงได้ยิงโดยบรรจุกระสุนจริงเป็นนัดที่ 3 และนัดที่ 4 ให้กระสุนตกด้านหน้าเรือเป็นการเตือนอีก ทางป้อมพระจุลจอมเกล้าเห็นว่าเรือลำหน้าของฝรั่งเศสทำท่าจะหยุดและหันกลับออกไป แต่ในไม่ช้าก็แล่นมาตามเดิมอีกพร้อมกับชักธงชาติฝรั่งเศสขึ้นที่ยอดเสาทุกเสาและที่เสากร๊าฟ(เป็นเสาที่ยื่นออกมาในแนวทแยงมุมจากตัวเสาใหญ่กลางลำเรือ) ซึ่งเป็นการแสดงให้ทหารฝรั่งเศสทุกนายประจำสถานีรบและได้ทำการยิงมายังป้อม ส่วนเรือแองคองสตังต์ยังคงแล่นมุ่งหน้าตรงมายังเรือทุ่นไฟ ทางป้อมจึงทำการยิงเรือรบฝรั่งเศสด้วยปืนทุกกระบอก

ต่อมาเรือเยเบย์เซย์ซึ่งแล่นนำหน้าถูกกระสุนปืนนัดหนึ่ง และในไม่ช้าเรือแองคองสตังต์ก็ถูกยิงเป็นลำที่ 2 กระสุนถูกหลักเดวิตเรือโบตหักและพันจ่าช่างไม้ตายคาที่ 1 นาย นาวาโทโบรีจึงสั่งหันหัวเรือมุ่งตรงมายังปากน้ำและเริ่มยิงโต้ตอบ และเมื่อเรือรบฝรั่งเศสแล่นเข้ามาใกล้แนวป้องกัน เรือมกุฎราชกุมารและเรือมูรธาวสิตสวัสดิ์ก็ทำการยิงไปยังเรือรบฝรั่งเศส ในขณะที่เรือแองคองสตังต์ได้แล่นเข้ามาถึงสนามทุ่นระเบิด เรือยิงทุ่นระเบิดในบังคับบัญชาของร้อยเอกเวสเดนโฮลซ์ก็ได้ยิงทุ่นระเบิดหนึ่งลูกห่างจากหัวเรือประมาณ 30-40 หลา และเมื่อเรือรบฝรั่งเศสแล่นเข้ามาใกล้แนวป้องกันอีกปืนป้อมพระจุลจอมเกล้าก็หยุดยิงไม่สามารถทำอะไรต่อไปได้อีกเพราะหมดมุมยิง ปล่อยให้เรือรบไทยกับเรือรบฝรั่งเศสทำการยิงต่อสู้กันอย่างอุตลุด...

ท่ามกลางความมืดมิดและเงียบสงัดแห่งค่ำคืน เหตุการณ์สู้รบระหว่างไทยกับฝรั่งเศสได้ถูกนำเสนอในรายการข่าวในเวลาต่อมาว่าการสู้รบครั้งนั้นทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 8 นาย และบาดเจ็บอีก 40 นาย ส่วนทหารฝรั่งเศสเสียชีวิต 3 นายและบาดเจ็บ 3 นาย เรือเยเบย์เซย์ถูกปืนใหญ่ยิงจึงต้องแล่นไปเกยตื้นที่แหลมลำพูราย ส่วนเรือแองคองสตังต์และเรือโคแมต สามารถฝ่าแนวป้องกันที่ปากน้ำได้ และเข้ามาจอดอยู่หน้าสถานทูตฝรั่งเศสร่วมกับเรือลูแตงที่จอดอยู่ก่อนแล้ว โดยไม่ยอมถอนกองกำลังออกไปและได้ประกาศปิดอ่าวไทยบีบบังคับให้ประเทศไทยต้องเจรจายอมชดใช้ค่าเสียหายทั้งหมดให้กับประเทศฝรั่งเศส...

จากเหตุการณ์สำคัญตอนหนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทยเป็นเหตุให้ไทยต้องยอมสูญเสียดินแดนหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งหมดคือดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ดินแดนมณฑลบูรพา (ศรีโสภณ เสียมราฐ พระตะบอง)ให้ฝรั่งเศสไป เพื่อรักษาผืนแผ่นดินส่วนใหญ่และเอกราชไว้ และในที่สุดในปีพ.ศ.2449 ฝรั่งเศสก็ได้ยอมถอนกำลังทั้งหมดออกไปจากเขตแดนประเทศไทย...

การบูรณะป้อมพระจุลจอมเกล้า

ป้อมพระจุลจอมเกล้าถือเป็นป้อมที่มีโอกาสรับใช้ชาติและสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างเต็มที่และสมเกียรติ แต่เมื่อวันเวลาผันผ่านไปป้อมพระจุลจอมเกล้าตกอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมมาก ถูกปล่อยให้รกร้างและมีน้ำท่วมสูง ฐานของปืนเสือหมอบแช่อยู่ในน้ำจนทำให้มีสนิมขึ้นเต็มไปหมด อีกทั้งมีต้นไม้พุ่มขึ้นรกปกคลุมอยู่ทั่วบริเวณจนดูเหมือนป่าแทบจะมองไม่เห็นตัวป้อม

จนกระทั่งในปีพ.ศ.2534 นาวาเอกสมบัติ วรรณดิลก ผู้บังคับป้อมพระจุลจอมเกล้าในขณะนั้นได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ จึงมีความคิดที่จะดำเนินการบูรณะปรับปรุงให้ป้อมพระจุลจอมเกล้ามีสภาพดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเป็นอนุสรณ์สถานเพื่อระลึกถึงการสู้รบและการป้องกันบ้านเมืองในเหตุการณ์ร.ศ.112 ซึ่งจะเป็นการเชิดชูป้อมพระจุลจอมเกล้าให้เป็นสถานที่สำคัญของกองทัพเรือ และเพื่อจะได้มีการดูแลรักษาอย่างสืบเนื่องตลอดไป...

ข้อมูลจำเพาะปืนเสือหมอบ



ปืนหลุมหรือปืนเสือหมอบ (DISAPPEARING GUN) เป็นปืนประจำป้อมพระจุลจอมเกล้า มีลักษณะเป็นปืนหลุมจำนวน 7 หลุม ปืนแต่ละกระบอกมีขนาด 125/32 มิลลิเมตร ความกว้างปากกระบอก 152 มิลลิเมตร ลำกล้องยาว 4.864 เมตรหรือ 32 เท่าของส่วนกว้างปากกระบอก หนัก 5 ตัน และมีระยะยิงไกลสุด 8,046 เมตร โดยปืนที่มีสมรรถนะสูงทั้ง 7 กระบอกนี้ได้สั่งมาจากบริษัท เซอร์ดับบลิวจีอาร์มสตรอง จำกัด (Sir W.G. Armstrong & Co.) ประเทศอังกฤษ ถือเป็นปืนใหญ่บรรจุท้ายรุ่นแรกที่มีใช้ในกองทัพเรือ จึงทำให้ป้อมปืนแห่งนี้มีความทันสมัยที่สุดในขณะนั้น

พระบรมราชานุสาวรีย์



นอกเหนือจากการปรับปรุงเสริมสร้างอาณาบริเวณโดยรอบป้อมพระจุลจอมเกล้าให้กลับมามีสภาพสมบูรณ์แล้ว กองทัพเรือยังได้อนุมัติให้มีการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้น เพื่อเป็นราชานุสรณ์และรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีต่อประเทศชาติและปวงชนชาวไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ตรงกับเหตุการณ์สำคัญยิ่ง 2 เหตุการณ์ คือ ประการแรกเป็นช่วงเวลาแห่งการเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ อีกประการหนึ่งคือ เป็นปีที่ป้อมพระจุลจอมเกล้ามีอายุครบ 100 ปี จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์เพื่อให้อนุชนรุ่นต่อ ๆไปได้สักการะบูชา...

ภูมิทัศน์บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์



พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้านับเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์ที่สง่างามยิ่งนัก โดยทรงฉลองพระองค์ในชุดจอมทัพเรือ อีกทั้งภูมิทัศน์โดยรอบแวดล้อมไปด้วยเหล่าแมกไม้นานาชนิดดูร่มรื่น เสริมสร้างให้พระบรมราชานุสาวรีย์มีความโดดเด่นและงดงามขึ้นอีกมิใช่น้อย และในทุก ๆวันที่ 23 ตุลาคมของทุกปีจะมีพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะโดยกองทัพเรือและหน่วยราชการอื่น ๆ ตลอดจนพ่อค้า ประชาชนทั่วไป เช่นเดียวกับพิธีวางพวงมาลาและถวายราชสักการะ ณ บริเวณพระบรมรูปทรงม้า





(บน-ล่าง)บรรยากาศภายในพิพิธภัณฑ์ซึ่งอยู่ใต้ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ฯ



โดยในต้นปีพ.ศ.2535 พลเรือเอกวิเชษฐ การุณยวนิช ผู้บัญชาการทหารเรือได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า *"คณะกรรมการโครงการจัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า"* โดยมีพลเรือโทปรีชา สงวนเชื้อ ผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือฝ่ายยุทธบริการเป็นประธานกรรมการ เพื่อพิจารณาถึงรูปแบบตำบลที่จัดสร้าง ประสานการดำเนินงานในรายละเอียดกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนโครงการของคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน ซึ่งมีศ.ดร.สุนทร เสถียรไทย ประธานกรรมการบริหารธนาคารแหลมทอง จำกัดในขณะนั้น เป็นประธานกรรมการอำนวยการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงฉลองพระองค์เครื่องแบบเต็มยศจอมพลเรือสวมพระมาลา มีขนาดสูง 4.20 เมตรหรือ 2 เท่าครึ่งของพระองค์จริง ส่วนฐานของพระบรมรูปมีขนาด 935 ตารางเมตร ออกแบบโดยอาจารย์เสวต เทศน์ธรรม จากมหาวิทยาลัยศิลปากรและวิศวกรจากกองทัพเรือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเน้นถึงความสืบเนื่องกับศิลปกรรมของป้อมพระจุลจอมเกล้า และเพื่อเป็นการอนุรักษ์เค้าโครงของสภาพแวดล้อมทางศิลปกรรมและประวัติศาสตร์ ตามแนวพระราชดำริขององค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทั่วไป โดยใต้ฐานของพระบรมรูปได้จัดเป็นห้องโถงไว้ภายในเพื่ออำนวยประโยชน์สำหรับกิจการต่าง ๆ ของกองทัพเรือ และจัดเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงเรื่องราวประวัติความเป็นมาของป้อมพระจุลจอมเกล้า โดยใช้งบประมาณในการดำเนินการทั้งสิ้นประมาณ 32 ล้านบาท พร้อมกันนั้นคณะกรรมการฯได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีเป็นองค์ประธานประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2535 และสมเด็จพระญาณสังวรสกลมหาสังฆปรินายกเสด็จไปทรงประกอบพิธีเททองหล่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2535 หลังจากนั้นได้กราบบังคมทูลอัญเชิญพระบรมรูปขึ้นประทับฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ.2535 และในเวลาต่อมาเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2536 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯก็ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีมาทรงเป็นประธานในพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้...



อุทยานประวัติศาสตร์ทหารเรือ









ภายหลังการบูรณะป้อมและก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์เสร็จสิ้นลงแล้วป้อมพระจุลจอมเกล้ามีประชาชนและผู้ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่และสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ฯเป็นจำนวนมาก กองทัพเรือจึงดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณป้อมพระจุลจอมเกล้าและเร่งรัดซ่อมแซมปรับปรุงปืนเสือหมอบ ตลอดจนจัดทำพื้นที่แสดงวิวัฒนาการของทหารเรือไทยในการป้องกันประเทศ โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านภูมิสถาปัตย์และประวัติศาสตร์ ตลอดจนด้านการท่องเที่ยวเข้าร่วมปรึกษาหารือและทำการสำรวจพื้นที่เพื่อกำหนดแนวความคิดในการดำเนินงาน พร้อมกับการตรวจสอบประวัติของอาวุธต่าง ๆที่จะนำมาตั้งแสดงในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์อาวุธกลางแจ้งบนพื้นที่บริเวณด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ โดยใช้ชื่อโครงการว่า *"อุทยานประวัติศาสตร์ทหารเรือป้อมพระจุลจอมเกล้า"* ซึ่งการปรับปรุงและจัดแสดงหมู่ปืน ณ อุทยานประวัติศาสตร์ฯแห่งนี้ได้แนวคิดมาจากพลเรือเอกสุวัชชัย เกษมศุข อดีตผู้บัญชาการทหารเรือ ทั้งนี้เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสที่ทรงมีพระชนมายุ 6 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2542 และเมื่อการดำเนินการต่าง ๆแล้วเสร็จลงก็ได้มีพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์ทหารเรือป้อมพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2542 โดยมีพลเรือเอกธีระ ห้าวเจริญ ผู้บัญชาการทหารเรือคนปัจจุบันเป็นประธานในพิธี พลเรือเอกปรีชา พวงสุวรรณ รองผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นประธานกรรมการอำนวยการโครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ และพลเรือโทวีศักดิ์ โสมาภา รองเสนาธิการทหารเรือได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการประกอบพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์ฯแห่งนี้

สำหรับรูปแบบของอุทยานประวัติศาสตร์ทหารเรือฯนั้นเป็นการจัดวางและตั้งแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมทั้งส่วนประกอบต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทหารเรือเพื่อแสดงถึงวิวัฒนาการของกองทัพเรือในการป้องกันประเทศตั้งแต่ในอดีตจนถึงบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในปัจจุบัน ซึ่งได้จัดแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มปืนเสือหมอบ จำนวน 7 กระบอก เป็นการแสดงให้เห็นถึงอาวุธปืนหลุมที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในช่วงเวลานั้นกับข้อมูลของปืนและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่อพระอัจฉริยภาพและสายพระเนตรที่กว้างไกลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มปืนและอาวุธสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 กับการแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยเน้นกลุ่มอาวุธของเรือหลวงพระร่วงและการจัดหาเรือหลวงพระร่วงของรัชกาลที่ 6 รวมทั้งยุทโธปกรณ์อื่น ๆในสองรัชสมัยมาจัดแสดง

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มปืนและอาวุธในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุทธนาวีที่เกาะช้าง และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีการแสดงข้อมูลของอาวุธชนิดต่าง ๆและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ประกอบ

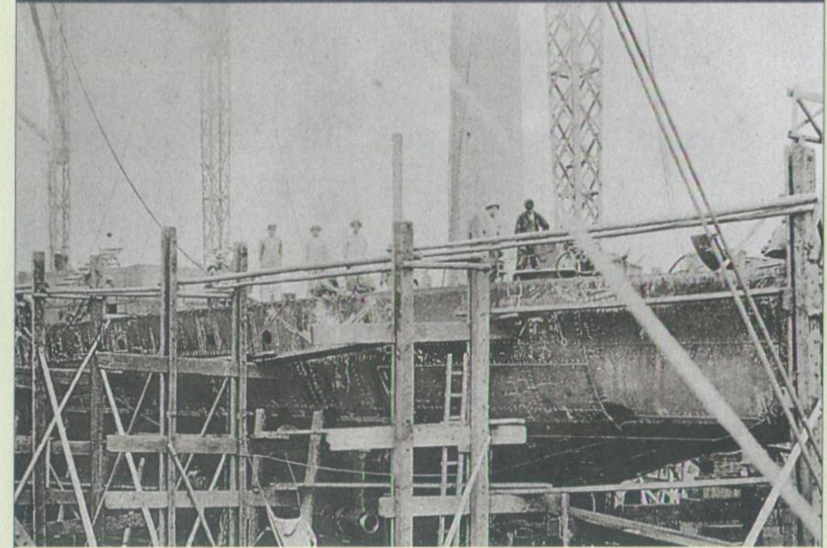
กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มปืนและอาวุธที่กองทัพเรือมีใช้ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน รวมถึงการจัดวางอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในยุทธการต่าง ๆ รวมทั้งยุทธการของหน่วยปฏิบัติตามลำน้ำโขงที่ดอนแตง

กลุ่มที่ 5 เป็นการจัดวางสิ่งก่อสร้างและส่วนประกอบต่าง ๆเพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของกองทัพเรือในยามสงบ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล อาทิ ฐานขุดเจาะก๊าซธรรมชาติในทะเลจำลอง และเรือประมงพร้อมข้อมูลประกอบ

นอกจากนี้ในด้านทิศตะวันออกของหมู่ปืน ซึ่งเป็นป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมแล้วกองทัพเรือได้ดำเนินการเร่งปลูกป่าชายเลนขึ้นมาใหม่ให้มีความสมบูรณ์เช่นในอดีตรวมทั้งได้สร้างทางเดินและซุ้มพักผ่อนสำหรับผู้เข้าเยี่ยมชม ปัจจุบันบริเวณแห่งนี้เขียวชอุ่มไปด้วยพันธุ์ไม้ป่าชายเลน อาทิ ลำพู แสม โพธิ์ทะเล โกงกาง ตะบูน ฯลฯ และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาตีน ปูแสม รวมถึงนกน้ำหลากชนิด โดยเฉพาะในช่วงเย็นหากผู้ใดมีโอกาสแวะเวียนเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้ท่านจะได้พบเห็นภาพนกน้ำนานาชนิด ไม่ว่าจะเป็นนกกระเต็น นกกาน้ำ นกกระสา ฯลฯ ซึ่งสร้างบรรยากาศอันน่ารื่นรมย์ได้ดีทีเดียว...

ภาพในอดีตของเรือหลวงแม่กลองเมื่อครั้งปฏิบัติภารกิจในน่านน้ำไทย

เรือหลวงแม่กลอง



ภายในบริเวณป้อมพระจุลจอมเกล้า ยังมีสถานที่น่าสนใจในประวัติศาสตร์ทหารเรือไทยเป็นอย่างยิ่งก็คือ *"เรือหลวงแม่กลอง"* เรือหลวงที่ได้สร้างผู้บัญชาการทหารเรือและนายทหารเรือที่มีคุณภาพมาแล้วหลายต่อหลายท่าน ด้วยอายุขัยของการทำงานถึง 60 ปี หากเปรียบเทียบกับคนก็นับว่าชราภาพมากแล้ว ทว่าก็เป็นของเก่าลายครามเมื่อเรือหลวงแม่กลองในวันนี้กลายมาเป็นเรือพิพิธภัณฑ์ที่คงความเก่าแก่ควรค่าแก่การศึกษาเป็นยิ่งนัก

เรือหลวงแม่กลองเป็นเรือรบที่จัดอยู่ในประเภทเรือสลุป สังกัดกองเรือฟริเกตที่ 1 กองเรือยุทธการ ปัจจุบันเป็นเรือรบที่มีความเก่าแก่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากเรือ GUN SHIP ชื่อ GUANAJUATO ของประเทศเม็กซิโก โดยกองทัพเรือได้สั่งให้มีการสร้างขึ้นในสมัยการพัฒนากองทัพเรือขณะที่พลเรือเอกสินธุ์ กมลนาวิน เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ ในช่วงระยะแรกของการพัฒนากำลังรบทางเรือตามโครงการบำรุงกำลังทางเรือ พ.ศ.2478 โดยกองทัพเรือได้ว่าจ้างบริษัท มิตซุยบุซซันไกซาเป็นผู้สร้าง เพื่อปฏิบัติภารกิจอันสำคัญยิ่ง 2 ประการ คือในยามสงครามปฏิบัติภารกิจในการป้องกันประเทศทางทะเล และในยามสงบปฏิบัติภารกิจเป็นเรือครูฝึกนักเรียนทหารและนายทหาร สำหรับฝึกภาคทางทะเลเป็นระยะทางไกลจนถึงเมืองท่าต่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะทำให้เหล่านักเรียนทหารได้รับความรู้ความชำนาญในการเดินเรือแล้ว ยังเป็นการอวดธงราชนาวีของไทยไปในตัวอีกด้วย...









สำหรับพิธีวางกระดูกงูเรือหลวงแม่กลองนั้นได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2479 เวลา 10.45 น. ณ อู่สร้างเรืออูรางา เมืองโยโกสุกะ ประเทศญี่ปุ่น โดยเรือลำนี้มีระวางขับน้ำ 1,400 ตัน ความยาวตลอดลำ 85 เมตร กว้าง 10.40 เมตร ใช้เครื่องจักรใหญ่ ชนิดเครื่องจักรไอน้ำแบบข้อเสือ ข้อต่อร่วมกับเครื่องกังหันไอน้ำจำนวน 2 เครื่อง มีกำลัง 2,500 แรงม้า ทำความเร็วสูงสุดได้ 14 นอต(ไมล์ทะเล/ชั่วโมง) ซึ่งสามารถปฏิบัติการณ์ได้ไกลถึง 5,700 ไมล์ สำหรับการติดตั้งอาวุธประจำเรือในครั้งแรกนั้นประกอบด้วยปืนขนาด 120/45 มิลลิเมตร จำนวน 4 กระบอก ปืนกล 20 มิลลิเมตร 2 กระบอก ตอร์ปิโด 45 เซนติเมตร 2 แท่น แท่นละ 2 ท่อ และเครื่องบินทะเลอีก 1 เครื่อง

เรือหลวงแม่กลองได้มีพิธีรับมอบในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2480 และเดินทางกลับประเทศไทยถึงท่าราชวรดิฐในวันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2480 โดยกระทรวงกลาโหมได้จัดพิธีต้อนรับเจิมเรือและขึ้นระวางประจำการในวันที่เรือเดินทางมาถึงประเทศไทย โดยมีประธานคณะผู้สำเร็จราชการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลรัชกาลที่ 8 เสด็จมาเป็นองค์ประธานในพิธี ณ พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ท่าราชวรดิฐ



■ พิธีอำลาเรือหลวงแม่กลอง ระหว่างวันที่ 17-18 มีนาคม 2538 ณ บริเวณแม่น้ำแม่กลอง หน้าวัดปากสมุทร ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งนับเป็นการเดินเรือเข้าแม่น้ำแม่กลองเป็นครั้งที่ 2 และครั้งสุดท้ายของเรือหลวงแม่กลอง

เรือหลวงลำนี้ถือเป็นเรือรบที่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ทั้งทางการยุทธและเป็นเรือครูให้แก่นักเรียนนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ รวมทั้งนายทหารชั้นประทวนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนชุมพลทหารเรือ โดยได้ฝึกให้ความรู้ความชำนาญแก่นักเรียนทางภาคปฏิบัติเป็นอย่างดีในด้านวิชาการเรือ การอาวุธและยุทธวิธีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเปรียบเสมือนทูตสันถวไมตรีที่เป็นตัวแทนของคนไทยไปเยี่ยมเยือนนานาประเทศทั่วภูมิภาคเอเชีย เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างไทยกับชาวต่างชาติด้วยอีกประการหนึ่ง

นอกจากนี้เรือหลวงแม่กลองยังเคยจัดถวายเป็นเรือพระที่นั่งในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 และรัชกาลที่ 9 ในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปศึกษาต่อ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2481 และเมื่อครั้งเสด็จนิวัติพระนครในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2494 และในการเสด็จพระราชดำเนินตรวจพลสวนสนามทางเรือ และทอดพระเนตรการยกพลขึ้นบก ณ หาดบางแสน จังหวัดชลบุรี ในวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2497 อีกทั้งยังเคยจัดเป็นเรืออัญเชิญพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 มายังท่าราชวรดิฐ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2492...

พิพิธภัณฑ์เรือหลวงแม่กลอง

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับกองทัพเรือว่าควรจะอนุรักษ์เรือรบเก่า ๆไว้ แล้วจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์การทหารเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณชน และเนื่องในมหาวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นปีที่ 50 ในปีพ.ศ.2539 พลเรือเอกประเจตน์ ศิริเดช ผู้บัญชาการทหารเรือ พลเรือเอกวิญญาณ สันติวิสัฏฐ์ รองผู้บัญชาการทหารเรือในขณะนั้น พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆของกองทัพเรือ จึงร่วมกันดำเนินการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์เรือรบไทยขึ้นน้อมเกล้าฯถวาย เพื่อเฉลิมพระเกียรติในปีกาญจนาภิเษก โดยกำหนดที่จะนำเรือหลวงแม่กลองมาอนุรักษ์ ซึ่งเป็น 1 ใน 7 โครงการที่กองทัพเรือได้จัดให้มีขึ้นในขณะนั้นเพื่อจัดแสดงให้ประชาชนเข้าชม พร้อมทั้งปรับปรุงท่าเทียบเรือและพื้นที่โดยรวมจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งของกองทัพเรือ จัดให้เรือหลวงแม่กลองทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านพิพิธภัณฑสถาน การยิงสลุตในวโรกาสสำคัญ การประดับธงและประดับไฟในพิธีการต่าง ๆ การรับรองแขกเมืองที่สำคัญ การแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับทหารเรือ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์กองทัพเรือด้วย และในระหว่างวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2538 - 20 มีนาคม พ.ศ.2538 เรือหลวงแม่กลองได้รับภารกิจเป็นเรือฝึกภาคปฏิบัติทางทะเลของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 1, 2 และ 4 ประจำปีการศึกษา 2537 อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการฝึกทางทะเลครั้งสุดท้ายของเรือหลวงแม่กลองก่อนนำเข้าดำเนินการตามโครงการอนุรักษ์เรือหลวงแม่กลองและนับ





เรือหลวงแม่กลอง

ข้อมูลจำเพาะเรือหลวงแม่กลอง :

วางกระดูกงู 24 กรกฎาคม 2479 ■ ปล่อยลงน้ำ 27 เมษายน 2480 ■ ขึ้นระวางประจำการ 26 กันยายน 2480 ■ ระวางขับน้ำปกติ 1,400 ตัน ■ ความยาวตลอดลำ 85 เมตร ■ ความกว้าง 10.40 เมตร ■ ความเร็วสูงสุด 14 นอต ■ ***ประเภท*** : เรือสลุป ■ ***ระบบอาวุธ*** : ปืนใหญ่ 120/45 ม.ม. 4 กระบอก ■ ปืนกลต่อสู้อากาศยาน 20 ม.ม. 2 กระบอก (แท่นคู่) ■ ตอร์ปิโด 45 ซ.ม. แท่นคู่ 2 ■ เครื่องบินทะเล 1 เครื่อง ■ เครื่องยิงลูกระเบิดลึก 2 แท่น ■ พาราเวนสำหรับกวาดทุ่นระเบิด

ก่อนที่จะนำเรือหลวงแม่กลองมาดำเนินการตามโครงการอนุรักษ์เรือหลวงแม่กลอง อู่ทหารเรือป้อมพระจุลจอมเกล้า กรมอู่ทหารเรือได้ซ่อมแซมตัวเรือ ระบบไฟฟ้า อุปกรณ์ต่าง ๆ ถอดใบจักร ชักเพลา และถอดหางเสือ พร้อมที่จะนำเรือขึ้นไว้บนบกได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2539 - 15 เมษายน 2539 โดยจัดให้เรือหลวงแม่กลองทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านพิพิธภัณฑสถาน การยิงสลุตในวโรกาสที่สำคัญ การประดับธง และประดับไฟในพิธีการต่าง ๆ การรับรองแขกเมืองที่สำคัญ การแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับทหารเรือ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์กองทัพเรือด้วย

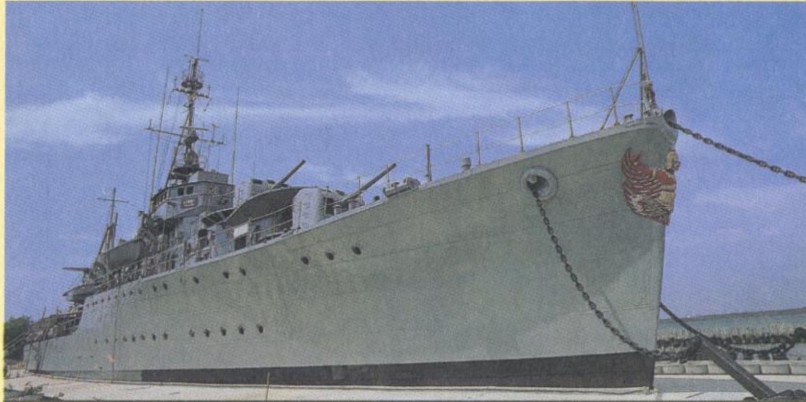


เรือหลวงแม่กลองขณะกำลังบูรณะ

เป็นโอกาสดีที่จะให้เรือหลวงแม่กลองได้เดินทางไปเยี่ยมอำลาประชาชนชาวจังหวัดสมุทรสงครามที่แม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเรือและเป็นสถานที่ในอดีตซึ่งเคยมีการจัดงานพิธีฉลองให้เรือหลวงแม่กลองมาแล้ว กองทัพเรือจึงร่วมกับจังหวัดสมุทรสงครามจัดพิธีอำลาเรือหลวงแม่กลองระหว่างวันที่ 17-18 มีนาคม พ.ศ.2538 ณ บริเวณแม่น้ำแม่กลองหน้าวัดปากสมุทร ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

จากอดีตเรือรบอันยิ่งใหญ่ของราชนาวีไทย ในวันนี้เรือหลวงแม่กลองได้ผันบทบาทมาปฏิบัติภารกิจอันสำคัญยิ่งอีกหน้าที่หนึ่งเมื่อกลายมาเป็นเรือพิพิธภัณฑ์ โดยภายในลำเรือนั้นได้จัดแสดงห้องต่าง ๆไว้ให้ประชาชนทั่วไปเข้าเยี่ยมชม อาทิ ห้องสะพานเดินเรือหรือห้องควบคุมการทำงานของเรือซึ่งนับว่ามีความสำคัญมากที่สุด สำหรับห้องที่ถูกจัดตกแต่งไว้อย่างสวยงามที่สุดก็คือห้องโถงนายทหาร ซึ่งในอดีตใช้สำหรับการประชุมของนายทหารชั้นสัญญาบัตร ภายในห้องมีการจัดแสดงภาพเรื่องราวในประวัติศาสตร์และรายนามผู้บังคับการเรือในอดีต และห้องที่น่าสนใจอีกห้องหนึ่งซึ่งผู้เยี่ยมชมจะสามารถรับรู้ถึงประวัติความเป็นมาของเรือหลวงแม่กลองและประวัติการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องนั้นก็คือห้องเรียน โดยในอดีตถูกใช้เป็นสถานที่สำหรับเรียนวิชาการเรือของนักเรียนนายทหาร


เครื่องบินทะเลแบบ บรน.1 บนพิพิธภัณฑ์เรือหลวงแม่กลอง เป็นเครื่องบินจำลองที่ชมรมเพื่อนทหารเรือได้จัดสร้างขึ้น เนื่องจากต้องการทำให้เรือหลวงแม่กลองมีสภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด





อุปกรณ์และเทคโนโลยีอันทันสมัยภายในห้องควบคุมการปฏิบัติการของเรือหลวงแม่กลอง



ห้องสะพานเดินเรือหรือห้องควบคุมการทำงานของเรือ ซึ่งจัดเป็นหัวใจสำคัญของการเดินเรือ



ห้องเรียนซึ่งมีการจัดฉายวิดีทัศน์และแสดงภาพเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเรือหลวงแม่กลอง



บนพิพิธภัณฑ์เรือหลวงแม่กลอง มีการจัดแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆมากมาย



ห้องพักผู้บังคับการเรือ ซึ่งจากห้องนี้หากมองออกไปภายนอกสามารถมองเห็นทัศนียภาพด้านนอกได้อย่างชัดเจน

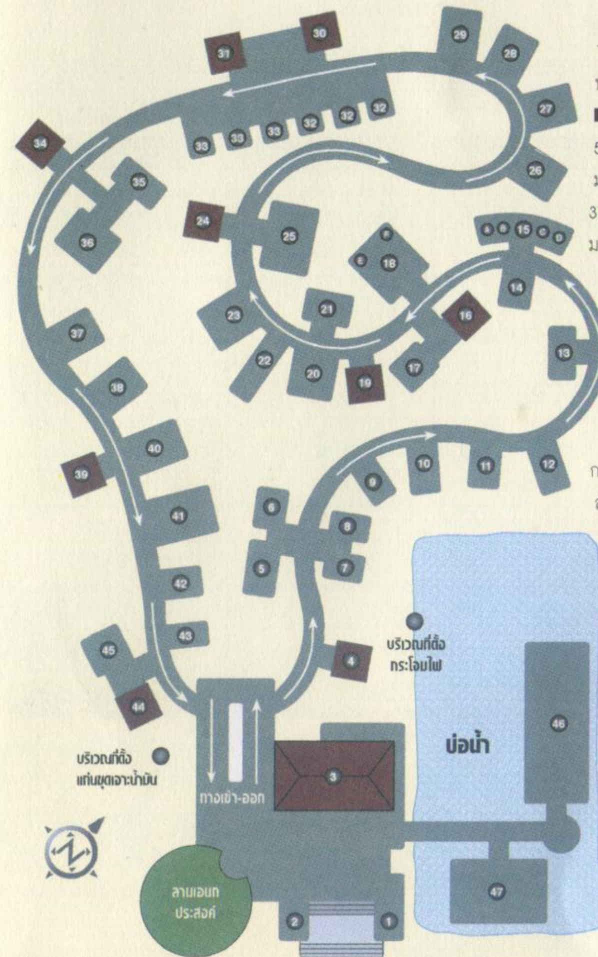


ห้องโถงนายทหาร จัดเป็นห้องที่มีความสวยงามที่สุดในอดีตใช้สำหรับการประชุมของนายทหารชั้นสัญญาบัตร

ชั้นสัญญาบัตร ใกล้กันนั้นจะเป็นห้องพักผู้บังคับการเรือ เมื่อมองออกไปด้านนอกจะสามารถมองเห็นทัศนียภาพบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาได้อย่างชัดเจน นอกเหนือจากห้องที่กล่าวมาแล้วยังมีห้องอื่น ๆอีก เช่น ห้องอาหารและห้องกะลาสีเรือ ซึ่งล้วนแล้วแต่น่าสนใจทั้งสิ้น

นอกจากห้องต่าง ๆที่ทางกองทัพเรือได้จัดแสดงไว้ให้ผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมแล้ว ภายในลำเรือยังมีอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งภาพเหตุการณ์ในอดีตและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ควรค่าแก่การศึกษาอีกมากมาย และหากสักครั้งหนึ่งในชีวิตท่านมีโอกาสเดินทางไปเที่ยวที่ไหนสักแห่ง ที่แห่งนี้จึงเป็นอีกสถานที่หนึ่งซึ่งท่านไม่ควรมองข้ามไป...

แผนผังอุทยานประวัติศาสตร์ทหารเรือ ป้อมพระจุลจอมเกล้า



1-2) แท่นปืนใหญ่โบราณบรรจุทางปากกระบอก ■ 3) อาคารนิทรรศการ ■ 4) ศาลาอาวุธสมัยรัชกาลที่ 5 ■ 5) ปืน 120/40 มม. ■ 6) ปืน 76/40 มม. ■ 7) ปืน 57/40 มม. ■ 8) ปืน 37/20 มม. แท่นเรือ ■ 9) ปืน 47/40 มม. ล้อสนาม (ปืนเที่ยง) ■ 10) ปืนกล 57/40 มม. ล้อสนาม ■ 11) ปืน 37/20 มม. ล้อสนาม ■ 12) ปืน 76 มม. ล้อสนาม ■ 13) ตอร์ปิโดแบบ 45 ก. ■ 14) ทุ่นระเบิด (แบบหมวกแขก) ■ 15) (A) ปืนกล 37 มม. แคตลิ่ง 5 ลำกล้อง (B) ปืนกล 11 มม. แคตลิ่ง 10 ลำกล้อง (C) ปืนกล 11 มม. แคตลิ่ง 4 ลำกล้อง (D) ปืนกล 8 มม. ฮอทช์กีส ■ 16) ศาลาอาวุธสมัยรัชกาลที่ 6 ■ 17) ปืน 57/45 มม. (ญี่ปุ่น) ■ 18) (E) ตอร์ปิโดแบบ 45 ข. (F) ตอร์ปิโดแบบ 45 ง. ■ 19) ศาลาเรือหลวงพระร่วง ■ 20) ปืน 102/40 มม. ■ 21) ปล่องไฟ เรือหลวงพระร่วง ■ 22) ตอร์ปิโด แบบ 53 ก ■ 23) ปืน 40/40 มม. แท่นเดี่ยว ■ 24) ศาลาอาวุธ ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ■ 25) ตอร์ปิโดแบบ 45 จ. ■ 26) ปืน 76/40 มม. ■ 27) ปืน 76/40 มม.แบบ 78 ยิงเร็วมุมสูง (ย.ร.ม.ส.) ■ 28) ปืน 75/51 มม. ■ 29) ปืน 76/25 มม. ■ 30) ศาลายุทธนาวีที่เกาะช้าง ■ 31) ศาลาอาวุธในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ■ 32) ปืนกล 20 มม. MADSEN แบบ 77 ■ 33) ปืนกล 20 มม. MADSEN แบบ 80 ■ 34) ศาลาอาวุธสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ■ 35) ปืน 75/51 มม. ■ 36) ปืน 40/40 มม. แท่นคู่ ■ 37) ปืน 75/41 มม. ■ 38) ปืนยิงรถถัง 37 มม. ล้อสนาม ■ 39) ศาลาอาวุธตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ■ 40) ปืน 90 มม. ล้อสนาม ■ 41) ปืน 102/45 มม. ■ 42) เครื่องยิงลูกระเบิด 4.2 นิ้ว แท่นเรือ ■ 43) ปืนไร้แสงสะท้อนถอยหลัง 75 มม. เอ็ม 20 (ปรส.) ■ 44) ศาลาอาวุธสงครามเกาหลีและเวียดนาม ■ 45) ปืนกล 20 มม. OERLIKON แท่นเดี่ยว ■ 46) แท่นตั้งเรือ PBR ■ 47) แท่นตั้งรถ LVT